

De intuïtieve kunst van Mark Verdoes

De schoonheid van het toeval

Gestuurd toeval, zo omschrijft hij wat hij maakt. De materialen die hij uit de natuur haalt in Nederland en India, laat kunstenaar Mark Verdoes zo veel mogelijk hun eigen verhaal vertellen. En soms blijkt wat eerst een mislukking leek uiteindelijk het mooist.

Het atelier staat vol werken uit serie Via Energetica. Dat op de ezel draagt de titel 'Ventus Arboris'

Op deze geweldige plek aan de Nederrijn wordt Mark Verdoes omringd door natuur, zijn grootste inspiratiebron.

'Ik laat me sturen door wat de verf en de zwaartekracht met het materiaal doen'

Aan de balken van het atelier hangen geen lampen, maar grote bronzen koeienbellen uit India

'Vroeger legde ik een werk te veel mijn wil op. Nu stel ik me open voor wat het me vertelt'

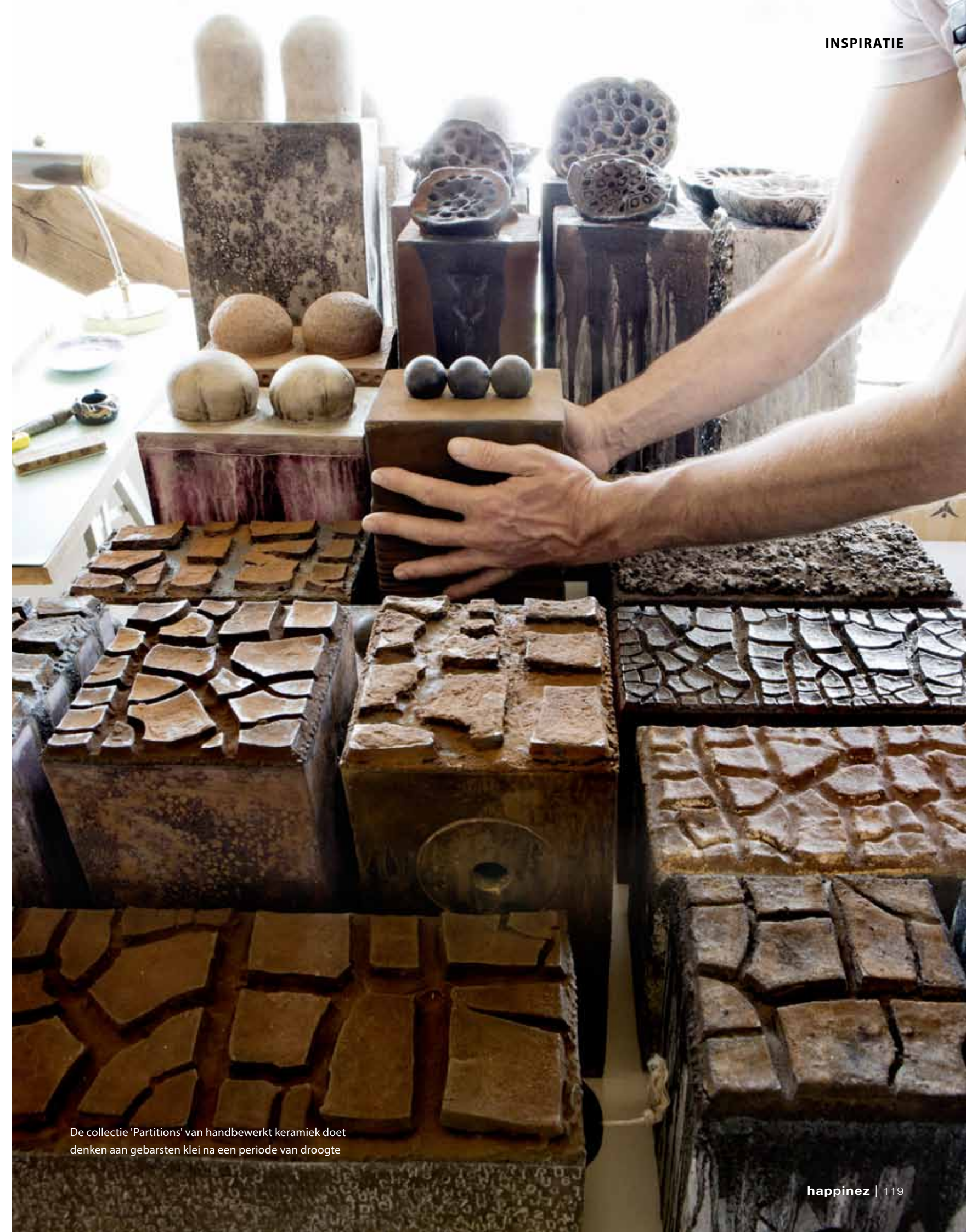

Net buiten Wageningen slingert een smalle dijkweg langs de uiterwaarden van de Nederrijn. Het heeft flink geregend: weilanden staan blank en een kudde paarden kiest voor een veilig stukje land op hoger wal. De dijkweg leidt naar een rode, bakstenen fabriek. Hier werkt beeldend kunstenaar Mark Verdoes. Een schoorsteenpijp van tientallen meters hoog torent boven zijn atelierruimte uit. Je kunt de top van de pijp alleen zien wanneer je je hoofd in je nek legt en je ogen een beetje dichtknijpt tegen het felle licht. Binnen zorgt een rij hangplanten voor een verbinding met het groen van de omgeving. Er klinkt muziek; een aria betovert de ruimte. Het werk van Mark vult de wanden. Houten panelen staan systematisch tegen elkaar aan geschoven en verspreiden een lichte geur van verf en lijm.

Laagje op laagje

Goud, blauw, rood, diepbruin - de tinten van de kunstwerken verraden al direct de fascinatie van de maker. De natuur in al haar facetten, dat is waar Mark in zijn creaties mee speelt. "Ik werk heel zintuiglijk, heel intuïtief. Meestal begin ik met een basisidee. Ik werk bijvoorbeeld veel met transparante verf. Laagje op laagje. Langzaam vormt zich een structuur. Ik draai het werk, giet er verf op. Ik zie wat er gebeurt, experimenteer met de vormen, laat me sturen door wat de verf en de zwaartekracht met het materiaal doen. Vroeger legde ik uit perfectionisme een werk te veel mijn wil op. Dan verloor het zijn ziel. Nu zie ik het als een vorm van communiceren. Ik stel me open voor wat het schilderij en de omstandigheden me vertellen. Soms dwing ik, soms volg ik. Het moeilijkst is het moment van stoppen. Soms is een werk te 'af'. Dan is er geen ruimte meer voor de interpretatie van de kijker. Wanneer dat moment is... Het lijkt alsof ik vaak toewerk naar het punt waarop ik het werk opeens weer herken als het oorspronkelijke idee waarmee ik ooit begon."

>

De collectie 'Partitions' van handbewerkt keramiek doet denken aan gebarsten klei na een periode van droogte

Geen vastomlijnd plan, maar gewoon aan het werk. 'Een boom', dat is het idee, maar hoe die eruit gaat zien, blijft nog een verrassing

Mark met een lotusbloem van terracotta

'Eigenlijk ben ik nog steeds het jongetje dat voor rietstengel speelt'

Stoere materialen als brons, steen en keramiek domineren

> Mark heeft een tweede atelier in India, waar hij een aantal maanden per jaar verblijft. Daar kan hij in de buitenlucht volop werken met leem, het materiaal dat in veel van zijn creaties terugkomt en dat het best droogt in de buitenlucht. Sommige van die lemen werken, vooral die met een staalachtige huid, lonken naar de kijkers. Ze willen van slechts enkele centimeters afstand bekeken worden, of, beter, even worden betast. Het voelt ruw en droog. De doeken bevatten een basis van leem, waar Mark ijzerpoeder over heeft uitgestrooid. Het poeder is gaan roesten en verspreidt nu een roodgouden gloed, als een sluier over de aarde.

Onverwachte schepping

De gelaagdheid van elke creatie laat het monnikenwerk van de kunstenaar zien. "Klopt, al mijn huidige werk is gelaagd. Waarschijnlijk is dat een reactie op de tijd dat ik fotografeerde. Ik heb toen veel foto's gemaakt met de illusie van diepte. Dat wil ik niet meer; het moet echt zijn. De vele lagen die je in mijn werk ziet, zijn ontstaan door ze één voor één te maken." Het reliëf brengt de panelen tot leven, zo vol kleine imperfecties en met gestolde, organische vormen die op elkaar inwerken, zonder dat is te zien waar het een ophoudt en het ander begint.

Gedroogde lotusbloemen, verweerde kookpotten, een bliksemafleider, ijzeren spatels, zaden, dakpannen, tuba's, luizenpoep. Mark gebruikt wat hij in India aantreft, of het nu op straat, op het land of in de natuur is. Voor een van zijn laatste werken verzamelde hij de lontjes van Indiase olielampjes. "Ik vond ze zo mooi, die kleine bolletjes van katoen, met een puntig gedraaid topje, dat ik daar een kunstwerk mee wilde maken. Zodra ik de bolletjes op een paneel plakte, raakten ze doorweekt en smoezelig. Het materiaal was te zacht. Ik dacht: dit experiment is mislukt, en plukte het katoen weer van het hout. Wat bleek? Onder de bolletjes was een dessin ontstaan. Een honingraatmotief in de lijm.

De spontane impulsen, het spelen met materie - met wat ontstaat - noemt Mark Verdoes 'gestuurd toeval'

Echt prachtig! Met dat patroon, met die onverwachte schepping, ben ik vervolgens gaan werken. We denken toch vaak: als je iets vernietigt, dan bestaat het niet meer. Dat is dus niet waar. Vernietiging is alleen maar verandering van vorm."

Mark noemt het 'gestuurd toeval'. Spelen met de materie en de wetten van de natuur. Eigenlijk deed hij dat als jongen al. "Als kind woonde ik aan het water. Wanneer in het voorjaar de rietstengels bibberden, was de paaitijd van de vissen aangebroken. In hun drang om kuit te verliezen, zwommen ze tegen de rietstengels aan. Ik hield van het spelletje om voor rietstengel te spelen. Mijn armen stak ik recht in het water en ik verroerde geen vin. Na een tijdje bemerkten de vissen het verschil niet meer tussen mijn armen en de rietstengels en tikten ze woest tegen mij aan. Eigenlijk ben ik nog steeds het jongetje dat voor rietstengel speelt. Er is niet zo veel veranderd, denk ik vaak. Ik kijk, onderzoek, verwonder me."

Oorverdovend stil

'Wat voor kunst maak ik wanneer ik me afsluit voor elk commentaar? Wanneer ik echt maak wat ik zelf wil?' Om zich op zijn eigen creatieve proces te concentreren, zonderde Mark zich tweeënhalf jaar af. Hij liet zijn werk aan vrijwel niemand zien en deed niets van de hand. Nu de collectie Via Energetica af is, is zijn atelier tot de nok toe gevuld. "Ja, ik vind het spannend wat de reacties zullen zijn. Via Energetica bouwt voort op wat ik net het 'gestuurd toeval' noemde: de spontane impulsen, het spelen met materie, met wat ontstaat. Ik volg niet elk idee, dat is echt onmogelijk. Dan kan ik wel aan de gang blijven. Het is een soort recht van de sterkste: het idee waar ik het meest enthousiast van raak, overleeft. >

'Ik dacht dat mijn experiment was mislukt, tot ik het prachtige dessin zag'

Schepper én teamspeler. Alles wat Mark maakt, ontstaat in samenspel met de materialen die hij gebruikt. Hij leidt en laat zich leiden, als in een dans

> En natuurlijk moet dat idee ook uitvoerbaar zijn. Ik begin nooit met een helemaal vaststaand, dichtgetimmerd beeld. Je mist pure creatiekracht als je controle wilt houden en je vastklamt aan vastomlijnde plaatjes in je hoofd."

Hij wijst op een paneel waar de ronde achterkant van een ijzeren kookpot pontificaal uit het midden steekt. "Energie verandert continu van vorm. Soms is die vorm confronterend, compromisloos. Deze ronde vorm overheerst hier, zuigt de aandacht naar zich toe. Als je over de kosmos nadenkt, over aantrekkingskracht, dan zoekt die vaak het centrum. Dan ontstaat er een ruggegraat, stolt de energie in het midden."

Mark loopt naar een lichtblauw paneel. Van een afstand lijkt het vlak, maar stap dichterbij en je ziet een fijnmazig reliëf. Het is opvallend leeg. "Dit is weer een heel andere vorm. Het is mijn laatste werk van Via Energetica. Hier is de energie overal, zonder enig houvast. Er is een verhaal uit het taoïsme waarin een keizer en een passant een gesprek hebben over links- of rechtsaf slaan. Al snel is de conclusie: waarom zouden we het erover hebben? Er is geen goed of slecht. Er is alleen 'het is'. Dus ga gewoon linksaf of rechtsaf. Dat is wat er bij mij gebeurt met dit schilderij. Als je er voor staat, is het oorverdovend stil. Je kunt niet meer in je hoofd schieten. Alleen maar zijn. En dat is hoe ik het leven steeds meer ervaar. Alle schepsels, alle materie; het is allemaal één. Verschillen zitten alleen in je hoofd. Er is geen links of rechts, alleen verandering van vorm." Hij wrijft even over zijn arm. "Ook nu, op dit moment, verandert ons lijf van samenstelling. Overal waar ik kijk, zie ik dat: het cyclische van het zijn." 🌿

Informatie: www.verdoes.nl

TEKST MARJA DEN BOER

STYLING TILLY HAZENBERG

FOTOGRAFIE INGA POWILLEIT